BEZPLATNE
Pre návštevníkov a obyvateľov Vysokých Tatier

Modrá Lanovka

~ ČASOPIS O TATRÁCH ~

číslo 2! Zima 2022 / 23

ISSN 2585-8394

Andrea SALOŇOVÁ:

„ENERGIU Z HÔR SI VIEME ZNÁSOBIŤ“

Pokračovanie rozhovoru po 5-ich rokoch

str. 2

Martin rozpráva o živote reprezentanta juniora – str. 6

V Tatranskej Lomnici otvoria rozprávkový lesopark – str. 10

Tatranci natočili unikátny dokument – str. 12

Príloha – 8 strán navyše „Kopce, ktoré nás spájajú III“

Galéria Dobrá Hračka oslavuje 5. narodeniny – str. 9

Smokovcu vládne cukrárka Megi – str. 16

ČISTÚ ENERGIU Z HÔR SI VIEME SPOLU ZNÁSOBIŤ

Tatranka Andrea Saloňová hovorí o vášni pre prácu horského sprievodcu

Andrea Saloňová

Horskí sprievodcovia a sprievodkyne v Tatrách. Ako žijú, čo robia, ako pomáhajú turistom? Hovorí jedna z nich, Andrea Saloňová.

Keď sme v januári 2018 vydali prvé „tlačené" číslo Modrej Lanovky, na rozhovor s Andreou dodnes zo všetkých článkov evidujeme najviac ohlasov.

Zaujala okrem iného svojím rozprávaním, ako práve absolvovala náročný 2-ročný kurz horského sprievodcu UIMLA. Preto sa zdalo lákavé opýtať sa po piatich rokoch, ako to s kurzom dopadlo a ako prebieha horské sprevádzanie naživo.

Andrea nesklamala, znova porozprávala veľa zaujímavého.

Stretávame sa tu znova :) Ako si ukončila kurz? Ako prebiehali záverečné skúšky?

Mne a kamarátke ich trocha sťažil život. V talianskom Bormiu som silno nachladla. Neskôr som sa dozvedela, že som vlastne prechodila zápal pľúc. Kolegyňa ich zase absolvovala s nalomeným rebrom, ja v teplotách. Dnes sa už smejeme, že možno aj takéto strádania donútia človeka vyťažiť zo seba maximum.

To znie až dobrodružne. Ako k tomu došlo?

Kamarátka pred nástupom do auta cestou na skúšky spadla zo schodov, ja som zase prechladla v izbe. Hoci bol január, pre nejaký dôvod sa v alpskom hoteli rozhodli nekúriť.

Skúšky sa konali v Taliansku. Prečo?

Je to zámer, aby sa všetky časti výučby nekonali v materskej krajine, kde všetko dobre poznáš, ale aj v inom pohorí.

Boli náročné?

Z môjho pohľadu áno, lebo zahŕňali všetko, čo potrebuješ vedieť v horách. Od vytvorenia zimného štandu, prvej pomoci, vyhodnotenia lavínových snehových profilov, záchrany v lavíne, až po zhodnotenie lavínovej situácie, zabezpečovania bezpečnosti skupín na túre.

Mali ste príležitosť na nejaké opravy?

Ak som sa pri vyhľadávaní zasypaných v snehu, či ich vykopávaní nezmestila do časového limitu, mala som jeden pokus navyše.

Po skúškach si sa hneď pustila s vervou do práce horského sprievodcu?

Taký bol plán, avšak práve nastúpil Covid. Nikto nevedel čo bude, ľudia sa sústredili na iné. Začiatky tak boli pomalšie.

Ako si začala?

Mala som v hlave svoju ideu, ako na to. Byť tu pre ľudí, ktorým príroda robí radosť, vedia sa z jej krás rozplynúť, tešia sa, aj keď vyjdú na menej známy štít, či objavia krásne kúty pod ním. Chcela som vytvoriť značku, ktorú si budú spájať s touto predstavou.

Myslíš tým akýsi špeciálny prístup?

Z časti áno. Mnoho ľudí chodí do hôr, aby si urobili prvú desiatku najvyšších štítov za nejaký čas X. Niekedy to pôsobí až ako bežiaci pás, rýchlo, rýchlo. V mojich túrach nie je tá rýchlosť a dravosť prvoradá, ale skôr vnímanie tej mágie hôr. Môcť sa len tak zastaviť a pozerať. Aby si ma nerozumel zle, úplne chápem aj tento „dravý" prístup, nič proti nemu. Sústredila som sa ale aj na tú druhú možnosť, po ktorej môžeme siahnuť.

Ako si získala prvých klientov?

No, veď to bola tá najväčšia otázka, ako asi pri začiatku každej činnosti. Spomínanú značku

Letné tatranské klasiky na Téryho a Zbojnícku chatu vedia byť v zime nádherným skialpinistickým zážitkom.

Kvôli tomuto sa Andrea nevie dočkať zimy.

Srdcovkou sú pre ňu severné strany Tatier. Teleobjektív dá vtedy zabrať.

som vytvorila zo slov Mountain Wind. Vytvorili sme web, logo, sociálne siete, letáky.

Nechcela si budovať značku cez svoje meno Andrea Saloňová? Mnohí si práve to ľahšie zapamätajú.

Vedela som, že chcem spolupracovať s kamarátkou Veronikou Nahackou z kurzu a neskôr možno s ďalšími. Preto takto.

Prečo práve Mountain wind?

Wind, po slovensky vietor, veje v horách často, cítiš ho aj vo vlasoch. Je symbolom slobody a myslím, že človek je vo svojej podstate slobodný. A hory ho na istú chvíľu oslobodzujú ešte viac.

Teda žiadne náhodné slovíčko?

Nie, ani tá špirála v logu, lebo zobrazuje vietor. Ten znamená pohyb, a pohyb je život (úsmev ...).

Ako ste s Veronikou získali prvých klientov?

Ako to v živote býva, robíš na jednom, v mojom prípade na letákoch a facebooku a pomôže ti niečo iné.

Čo to bolo?

Horských sprievodcov oslovila TV relácia Televíkend, aby sme natočili nejaké túry. Mne navyše pripadli tie zimné!

Bol tam priestor vyjadriť tie osobitosti tvojej ponuky?

Veď práve vďaka nim došlo k spolupráci. Tvorcovia relácie mali chuť natočiť menej známe miesta, kam jednak bez sprievodcu nemôžu vstúpiť, a tiež chceli ísť s niekým miestnym. Tí vždy vedia viac. Napríklad divákom sa veľmi páčila túra na Mengusovský Volovec, po odvysielaní relácie mnohí zavolali, že tam chcú ísť.

Ty si bola vo viacerých častiach relácie?

Áno. Pre jeden diel som ešte vymyslela skialpový prechod pre začiatočníkov od Belianok, cez chaty Plesnivec a pri Zelenom plese, cez Folvarskú poľanu na Zbojníčku. Nie po hrebeni, ale popod magistrálu. A potom ešte jeden diel z Kysuckých Beskýd, kde hviezdou boli snežnice a prechod cez toto pohorie.

Snežnice sú pre našincov zábava?

Vzhľadom na moju vášeň pre skialpové lyže by pre mňa osobne bolo chodiť celú zimu pešo skôr trestom (smiech), ale snežnice sa skvelo hodia na nestrmé terény a dni s hlbokým snehom. Majú aj zúbky proti ľadu. V Beskydách som si ich teda, trocha aj na moje prekvapenie, krásne užila.

Už sa stáva, že vás odporúčajú ľudia z úst do úst? Máte už stálych klientov, ktorí sa k vám vracajú?

Postupne áno. Alebo si vzájomne kupujú pre seba túry ako darčeky s tým, aby sme im trasy vybrali my. V rámci partie horských sprievodcov si ich tiež posúvame. Ak nemôže Jano, zavolá Ferovi. To sa mi páči.

Odpoveď na otázku, prečo skialpinizmus.

Sú teda u nás ľudia, ktorí chcú zažiť hory spôsobom bez náhlenia a robenia rekordov, ako si ho opísala?

Časť ľudí ešte potrebuješ presvedčiť, že existujú aj neznáme miesta a sú rovnako krásne, ako tie hitovky typu Gerlach, či Kriváň. Keď to ale okúsia, mnohí už neodolajú. A áno, časť ľudí už netreba presviedčať, tento typ túr doslova vyhľadávajú.

Čo ich na nich najviac láka?

Tie hory majú takú čistú energiu, že napríklad mňa menia, hoci možno len na krátku chvíľu, keď tam idem aj sama súkromne. A potom s klientmi akoby sa toto všetko ešte znásobí, zažívame tú premenu spoločne. Ty to na nich vidíš a ten dobrý pocit, získaná energia, účinok je dvojnásobný. Ľudia cestou do hôr nechajú dole svoje problémy a sú nimi unášaní. Je to pre mňa preto krásna práca a dúfam, že pre nich pekný zážitok.

V prípade Tatier, o akých túrach hovoríme?

Dračie sedlo je výborný príklad, kde nemáš potrebu ísť na vrchol, ale zažívaš intenzitu hôr. Alebo Svišťový štít a Ťažká dolina. Celkovo milujem Tatry severných svahov, sú pre mňa tajomnejšie. Keď sa niečo sprvoti ukrýva, akoby ti to potom aj niečo viac dalo. Aj keď znova, nehovorím tým, že južné strany nemajú svoju krásu.

Stále hovoríme o lokalitách, kde máte ako horskí sprievodcovia prístup?

Áno, mnohí ľudia ešte nechápu rozdiel medzi horským vodcom a sprievodcom. Horskí vodcovia vedú túry najmä v horolezeckom teréne, my sprievodcovia len na miesta s náročnosťou do 1. stupňa klasifikácie UIAA, aj mimo

→

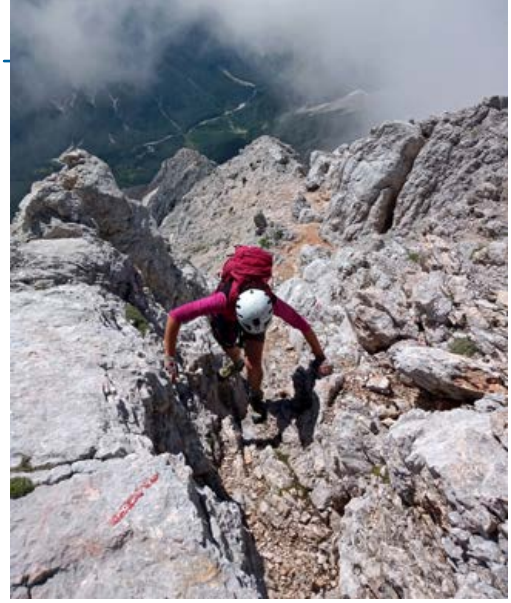

Aďu očarili slovinské Alpy. Feraty, Predné okno a Pohanskú ženu chce ukázať aj Slovákom.

značkovaných chodníkov. Teda vojdú sa tam aj mnohé štíty ako napríklad i Kolový štít, cesta na Rysy cestou cez Ťažkú dolinu, Baranie rohy, či Končistá.

Čo ešte ľudia s horskými sprievodcami radi robia?

Feraty, v poslednom čase zažívajú boom. Jedna z nich je aj na Skalke v Kremnických vrchoch. Je úžasná, esteticky krásna, vyžiješ sa na nej celý deň. Na Slovensku ich ešte nájdeš pri lokalitách Dve veže, Liptovské Revúce. Z tých menej náročných a oddychovejších môžem spomenúť Kyseľ, či Martinské hole.

Feratu v Tatrách na Priečnom sedle nespomínaš?

Myslím si, že mala viesť inokadiaľ. Žiaľ, nepresadila sa iná trasa. Nad rušným turistickým chodníkom to nie je pravé orechové. Som presvedčená, že mäkký turizmus, vrátane ferát ochrane prírody neškodí, skôr naopak.

Kedy sa vybrať na feratu sám a kedy so sprievodcom?

Ak si na ferate ešte nebol, nepoznáš výstroj, techniku, hovoríme o karabínkach, istení, môže to byť pre teba lepšie s nami, my ťa všetko naučíme. Mnohé úseky ferát sú exponované, neraz visíš na lane nad hlbšou priepasťou. Ak nie si na to zvyknutý, môže ťa to, ak si sám, vyľakať a zaseknúť.

Do zahraničia sa sprevádzať nechystáš?

Aleba. Práve som sa vrátila zo Slovinska, kam som zobrala partiu kamarátov na akýsi skúšobný trip zistiť, aké by to bolo s klientmi. Krajinu

S kolegyňou a kamarátkou Veronikou.

som spoznala už na jednom z blokov kurzu. Ak som tu spomínala mágiu hôr, v Slovinsku ju nachádzaš v intenzívnej miere.

V čom sú ich kopce také magické?

Triglavský národný park je neskutočne veľký. Je tam menej zákazov, tým pádom väčšia sloboda. Aj bežné trasy pre turistov sú viac exponované, strmé, vzdušné, všetko je to vyslovene vysokohorská turistika. A teraz ti poviem ukážku tej mystiky pre ľudí, ktorí to majú radi. Stúpaš feratou Kopiščarjeva pot a zrazu na teba zo skaly pozerá veľká tvár Pohanskej ženy (Ajdovskej deklice), ideš ďalej a …

A?

Vidíš najväčšie skalné okno v Alpách, Prednje okno v masíve štítu Prisojnik. Je 30 metrov široké a 80 vysoké. Kráčaš od severu tak, že nemáš ani slnko a zrazu ti jeho lúče presvitajú cez to okno. No čo ti budem hovoriť (smiech ...)

Z prvého rozhovoru, ktorý sme v Lanovke robili, musel mať azda každý dojem, že tvoj život je sneh a zima a skialpové lyže. Počul som ale, že si pre seba objavila aj jedno letné dobrodružstvo …. ?

Áno, je to bicykel. Za sebou mám druhý ročník preteku Slovakia Divide.

Čo je to za pretek? Vraj je to niečo ultra?

Trocha áno. Štartuje sa v Modre na západe a končí v dedinke Beňatina pri ukrajinskej hranici. Tie podmienky sú trocha ultra.

Čo konkrétne?

Nesmieš mať žiadny svoj tím, nik ti nesmie pomôcť, okrem súperov a ľudí, ktorých náhodne stretneš na trase. Ide sa takmer iba cestami pre horské bicykle, prevýšenia sú značné, blížia sa k 17-tisíc výškových metrov, žiadny asfalt, samé korene. Musíš si nájsť miesto na spanie, vtedy môžeš zísť aj z trate, odštartovať na druhý deň musíš ale z miesta, skadiaľ si zišiel.

Naplánuješ si napríklad nocľahy?

Tak som presne učinila, ale zistila, že je to zbytočné. Rýchlosť sa nedá predvídať, večer som končila na iných miestach, ako som si myslela, že budem. Ku koncu som zase išla aj 30 hodín v kuse. Zažiješ aj nečakané veci, napríklad pri brodení rieky ma raz prúd zobral nejakých 10 metrov dole aj s bicyklom.

Dosiahla si nejaké umiestnenie?

Prvý ročník som skončila prvá, ale v kategórii žien sme boli iba dve, preto to nepovažujem za nejako významné. Skôr to, že preteky dokončíš. Prichádza totiž toľko chvíľ, keď to chceš vzdať. Ja som zhruba 700-kilometrovú trasu prešla za 5 dní. Limit je, že musíš do deviatich.

V zime, či v lete, sprievodca chce pripraviť ľuďom zážitok. Úsmev príde po výstupe na Kasprov vrch, či na konci feratovej trasy na Skalke.

Slovakia Divide je zážitok na celý život. Ako ukazujú Adini súputníci z trate, aj blata a prekážok si užijete nadmieru :)

Využiješ po tejto skúsenosti bicykel aj v nejakých aktivitách pre návštevníkov hôr?

Počula som, že sa predĺži cyklotrasa v Bielovodskej doline. Teraz sa dá ísť iba po horáreň, kde nechávame bicykle. Keďže nástup na túry je tam veľmi dlhý, z praktického hľadiska by to veľmi pomohlo. Ale nevylučujem aj niečo špeciálne „bikové", spomínaný ultra pretek ťa naladí na také myšlienky (smiech...)

Pripútava ťa táto práca ešte viac k horám?

Áno, predtým som robila aj iné veci, poštárku na Islande, či masérku v hotelovom wellnese. Teraz sa všetko horské kĺbi dokopy a vytvára synergiu.

Ako napríklad?

Pustila som sa ešte do dvoch nových vecí. Začala pôsobiť v dobrovoľníckej Tatranskej horskej službe a dokončujem kurz inštruktora skialpinistického lyžovania od IAMESU.

Stíhaš to?

Ako vravím, všetko do seba zapadá. Napríklad horská služba. Na kurze horských sprievodcov som sa naučila podávať prvú pomoc, ale služba na lyžiarskom svahu, keď sa niekto žiaľ zraní, mi dáva možnosť si tieto zručnosti v praxi ďalej prehlbovať. Podobne je to pri inštruktorstve. Jedna vec je byť skialpinistom, druhá ovládať metodiku tak, že môžeš učiť aj iného.

Poďme späť k horským túram. Stáva sa, že niekto zo skupiny chce ísť rýchlejšie, niekto pomalšie. Čo potom?

Najmä pri teambuildingových akciách. Vtedy sa ukáže, ako je super, že sme dve. Veronika si zoberie jednu skupinku, ja tú druhú. Pri bežnej skupine sa to často nestáva, lebo partia príde rovnako naladená.

Aké spätné väzby od klientov ťa najviac potešia?

Je ich mnoho, jedna sa mi ale derie na jazyk najrýchlejšie.

Ktorá?

Chodí s nami jeden pán, ktorý má trocha viac kíl, tým pádom občas potrebuje prestávky, keď sa zadýcha. Na druhej strane je veľmi vytrvalý a prejde za deň veľkú diaľku. Celkovo toho nachodí dosť, na turistike je každý víkend. Raz sa na jednej túre s inými nezmestil do časového limitu len o päť minút, tak ho nezobrali na vrchol štítu. Dosť ho to zranilo, až chcel skončiť s turistikou.

Ako si reagovala?

Išiel na túru so mnou. Tým, že ja sa neponáhľam, nemusím byť doma o druhej, ak som pripravená aj na 12-hodinovú túru, som mu pomohla ukázať, že s horami by v žiadnom prípade nemal skončiť, veď ich miluje! Vtedy som mala dobrý pocit.

Kedy ti ešte niekto takto poďakoval?

Keď som raz jednému pánovi odporučila túru na Svišťový štít, povedal, že už bol na Východnej Vysokej a teda že by vlastne videl tie isté výhľady. Ja som ale naliehala, že ten pohľad je vždy iný, že určite sa oplatí. Keď videl tie plesá zhora z iného uhla, mal radosť. Mnohí ľudia sa ale celkovo potešia, že ich vôbec zoberiem mimo známych turistických chodníkov a naučia sa aj nové veci.

Aké nové veci?

Napríklad na tatranských chodníkoch, ktoré inak medzi nami sú oproti Alpám úplný luxus, čo sa týka pohodlnosti chodenia a strmosti (idú hore menej kolmo), kráčajú títo turisti celkom rýchlo. Potom ale na kamenných suťoviskách zistia, že zrazu o dosť spomalia. Mnohí sa na mojich túrach naučili zrýchliť aj na takomto divokom kamennom teréne.

V čom spočíva základný trik?

Chodiť, chodiť a vychodiť sa. Tiež získať tú rovnováhu po kameňoch, my to aj v našej hantýrke nazývame tatranská vychodenosť.

Čo si si ešte všimla, že ľudia oceňujú?

Keď sa naladím na ich strunu. Ak vidím, že ich nebaví rozprávanie o histórii Tatier, ale skôr súčasné anekdotické zážitky, alebo aj ticho, len tak si zastať na nejakom mieste, prispôsobím sa. A potom ľuďom sa u sprievodov páči ešte lokálnosť.

Tým myslíš čo?

Výhody byť miestny sprievodca. Množstvo informácií z histórie človek nájde v knihách, alebo na internete. Tým, že do hôr chodím od svojich štyroch rokov, mám aj veľa osobných príhod, tu sa mi stalo na lyžiach to a to, tu pamätám ono. Tieto povedačky ľudia tiež milujú.

Oceňujú niečo špeciálne v zime?

Mnoho ľudí, ktorí dobre lyžujú na zjazdovkách si myslia, že skialp je zhruba to isté. Tak aj jeden pán zvažoval, či ma zavolať. Potom mi ale ďakoval, lebo sám by to dole na skialpoch zo Zbojníčky asi tak ľahko nedal. Aby zišiel bezpečne tento voľný terén, upravila som mu niektoré návyky. Niečo nové sa naučil.

Vzniká medzi tebou a klientmi aj nejaký kamarátsky vzťah?

Tým, že sme na túre aj nejakých 10 hodín, niekedy pri nejakej hrebeňovke aj tri dni, či chceš, či nechceš, nejako sa vzájomne zblížime. Ľudia sa po pár hodinách viac otvoria, aj sa potom kráča s väčšou ľahkosťou.

Čo to znamená, o čom sa rozprávate?

Zdôveria sa so svojimi problémami, obavami, strachmi, nejako z nich tak trocha aj opadnú. Je to ale dialóg, vzájomné. Mnoho zaujímavého sa dozviem ja, verím, že niečo oni odo mňa. Som tomu veľmi rada.

Načreli sme do toľkých tém. Zhrňme to všetko. Ako vidíš prácu horských sprievodcov v budúcnosti?

Záleží, ako sa bude vyvíjať situácia vo svete. Ak ľudia začnú mať existenčné problémy, z turistiky sa stane nadstavba, na ktorú nebude priestor. Ak ale všetko bude skôr v poriadku, ľudia budú chodiť do hôr. Byť horský sprievodca je krásne povolanie a my tu budeme pre nich.

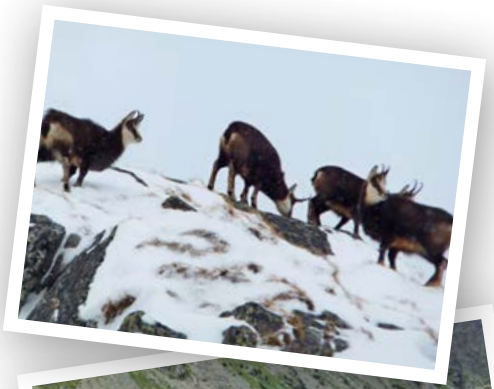

S Aďou si vylepšíte aj tatranskú vychodenosť. Suťoviská a kemenné stráne sú najlepšou školou.

„OBETOVAŤ TREBA AJ STUŽKOVÚ, NAPRIEK TOMU SI TO UŽÍVAM.“

Martin a Adriana Michalkovci rozprávajú o výzvach juniorského lyžovania

Martin Michalka

Stať sa juniorským reprezentantom v lyžovaní je niečo, ako keď vás pri učení plávať hodia do vody. Martin Michalka sa na svahoch ako 16-ročný naraz ocitol medzi 25-ročnými dravcami s lepším vybavením.

Ako to zvláda? Čo musí v živote robiť inak, aby sa zlepšoval? Martin a Adriana prezrádzajú tajomstvá zo zákulisia, o ktorých sme netušili.

Maťo s mamou Adrianou tvoria netradičný tandem. Jednak na pretekoch mladých lyžiarov sprevádzajú takmer výlučne otcovia, taktiež Adriana preberá i väčšie množstvo trénerských funkcií.

Duchovný tandem.

Vstup do juniorskej reprezentácie bol pre Maťa prelom. Dnes máme na Slovensku pri mužoch junioroch len dvoch reprezentantov. Oproti niektorým iným športom pri lyžovaní nejde o nejaký subjektívny výber. Napríklad ako vo futbale, keď tréner sleduje hráčov a potom určí súpisku.

Prepracovaný algoritmus

V lyžovaní má rozhodovanie matematický základ. „Treba si vyjazdiť potrebný počet bodov a ak prekročíme stanovené číslo, sme v národnom tíme,“ vysvetľuje Martin. Niečo ako tenisový rebríček ATP.

Pozornosť budí prepracovanosť algoritmu. Nie je tu priestor písať vzorce, avšak Maťo hovorí, že rebríček do milistotiny vystihuje výkon lyžiara. „Treba byť úspešný na viacerých pretekoch, jedno víťazstvo by nestačilo. Ak juniorská fáza trvá štyri roky, každý ďalší rok potrebujete získať lepšie body, aby ste v repre ostali,“ prezrádza niektoré časti rovnice.

Vzdať sa večierkov a skateboardu

Pre Maťa je táto zima už tretia juniorská. Jeho život sa zmenil: „Mnohých vecí som sa musel a chcel vzdať. Aby som sa naplno sústredil na tréning.“ Odpadli večierky s kamarátmi, obľúbený skateboard, stranou musela ísť aj stužková slávnosť. Trocha obmedzuje dokonca i prvé lásky a randenie. „Kto si nedokáže takéto veci odoprieť, či len na to pomyslieť, nemôže uspieť,“ myslí si.

S horším „materiálom“ medzi dravcami

Juniorský kolotoč je náročný. 16-ročný mladík sa na svahu zrazu ocitne vedľa 25-ročných lyžiarov, ktorí idú naplno. Navyše majú špičkové lyže, ku ktorým sa junior dostáva postupne. V každej sezóne získa niečo o trocha lepšie: „Aj keby ste mali veľa peňazí, bez daného výkonu vám dobrý materiál (lyže) v obchode nik nepredá, dá sa získať len priamo z továrne.“

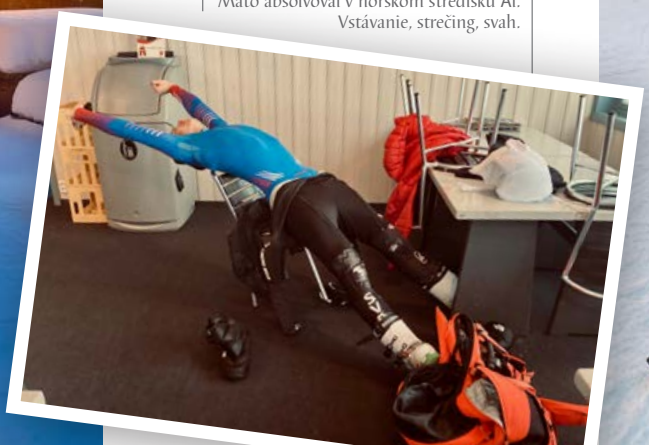

Posledný tréningový maratón tejto zimy Maťo absolvoval v nórskom stredisku Ål. Vstávanie, strečing, svah.

Tréning prebieha aj v prírode. Kráľová hoľa je skialpinistický raj.

Najvyššie pódiové miesto na pretekoch FIS GS v Špindlerovom Mlyne.

Netreba sa vzdávať

Maťo pritom v žiackych kategóriách nebol na Slovensku jednotkou, pohyboval sa medzi tretím a piatym miestom. Prístup, ale i mentálne a fyziologické zmeny v dospievaní môžu hendikep na niektorých predtým lepších súperov zmazať.

Začalo to v Tatranských Žľaboch

Obetovať sa musí aj rodič lyžiara túžiaceho po výsledkoch. V Martinovom prípade je to jeho mama Adriana, známa Tatranka z malebnej a najmenšej osady Vysokých Tatier Kežmarské Žľaby.

Otázky, ktoré si treba zodpovedať

„Áno, tiež som stála pred otázkou, že ak sa budem naplno venovať Maťovi a jeho lyžovaniu, čo všetko nebudem môcť robiť v kariére a voľnom čase. Spätne, neľutujem ani sekundu, už teraz môžem povedať, že množstvo spoločných zážitkov nám nikto nezoberie," hovorí Adriana.

Duchovný súlad

V lyžovaní je ich tandem výnimočný. „Z rodičov bývajú na svahoch pri deťoch takmer výlučne otcovia, aj z nich azda iba polovica sa športovej stránke venuje do väčšej hĺbky," spresňuje

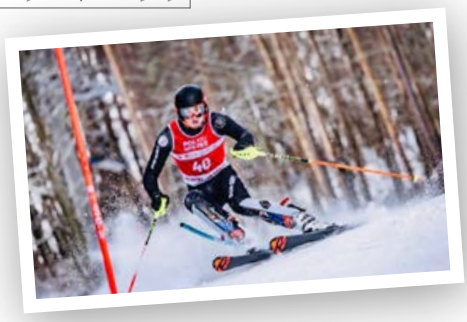

Martin. Spontánne hovoria až o duchovnom prepojení a súlade, ale aj o Adrianiných danostiach pre trénerstvo. V tomto jej pomohli titul z pedagogickej fakulty, kariéra vedúcej trénerky na viacerých lyžiarskych školách, ale aj vlastné pretekárske skúsenosti. Málokto v Tatrách vie, že v kategórii veteránok získala na Majstrovstvách sveta striebro. Medaily získala aj v snowborde v pretekoch inštruktorov.

Adriana to hovorí, lebo podľa nej ľudia často netušia, čo všetko je za Maťovými bodmi. „Mnohí nám povedia, tak vy si tu len tak lyžujete, taký fajn život, ale pri tom ide o roky sústavnej roboty," smeje sa.

Z letiska s teplomerom do postele

Jeden z príkladov za všetky, ako vie rodič pomôcť keď treba, je Maťov zážitok z minulej sezóny, keď sa nedostal na mládežnícku olympiádu EYOF 2022 do Fínska. „Už som stál s výstrojom a ďalšou stovkou Slovákov na letisku, keď prišiel výsledok PCR testu," spomína. Predstavte si zanieteného mladíka, ako sa cíti, keď mu Covid náhle preruší cieľ, na ktorý sa pripravoval a myslel dva roky.

Podľa Adriany bolo vtedy treba reagovať. Mentálny couching je dôležitý. Mnohí mladíci sa z takých vecí často neotrasú a na šport až zanevrú. „Nepomohlo by ho hýčkať, ale ani kričať. Skôr som začala vysvetľovať, že všetko sa deje pre nejaký dôvod a naozaj tak aj bolo."

Taktika: Netlačiť

Martin verí, že s iným človekom po svojom boku by asi tak rýchlo nenapredoval. Oceňuje, že mama ho nasilu netlačila do výkonov. Adriana to vyslovene odporúča: „Mnohé deti v športe narazia práve na obrovských ambíciách rodičov. Ja som vedela, že kým Maťo nie je dosť silný a skúsený, nemá ešte zmysel ísť na tie a tie preteky."

Vstup do národného tímu radikálne mení aj intenzitu letnej prípravy. Teraz Maťo viac cestuje. Toto leto trénoval v Holandsku v lyžiarskej hale, na talianskom ľadovci Passo di Stelvio a na švédskych svahoch.

V rozprávkových Kežmarských Žľaboch začal Maťov športový príbeh. Na lyžiach stál už v troch rokoch.

Realizuje tam aj časť „letnej" prípravy.

Adriana rada „postuje“ fotky „náladovky“ z lyžovania a hôr, ktoré človeku vyslovene dajú chuť vybehnúť z domu. Oplatí sa byť na FB medzi jej priateľmi :)

Cesty neplánuješ dlho dopredu

„Nie sú to dlho dopredu plánované cesty. Kritériom, kam ísť, sú v danej chvíli aktuálne najlepšie podmienky,“ vysvetľuje. V Holandsku našiel vtedy najlepší sneh, v Taliansku tréningové podmienky v tíme, vo Švédsku zase novú trénerskú dvojicu Mirku Poprockú a Tonyho Borisa. „Rozumieme si,“ opisuje Adriana ďalšiu úlohu, pred ktorou stoja rodičia. Nájsť dobrých trénerov.

Tatry, totálne inšpirujúce Tatry

Vzhľadom na letné povinnosti Maťovi ostáva menej času pripravovať sa doma v Tatrách. Ak tu ale je, využíva to na maximum. Na známom „kolbisku“ v Tatranskej Lomnici skáče cez lavičky, na bežeckej dráhe pri škole si dáva šprinty. Kolieskové korčule vytasí na cyklotrase v Poprade.

2000 metrov mu robí dobre

Energiou ho nabíjajú kopce. „Na Sedielku na drevených kaskádach skáčem, jeden čas som aj vynášal náklad na Téryho chatu, za leto 1,5 tony,“ spomína. Ukázalo sa to výborné na nohy, ale trpel chrbát. Na Téryho chate využíva otcovu mini posilovňu, okolie chaty na beh. Nadmorská výška 2000 metrov nad morom a tiché, výnimočné prostredie prospievajú tréningu.

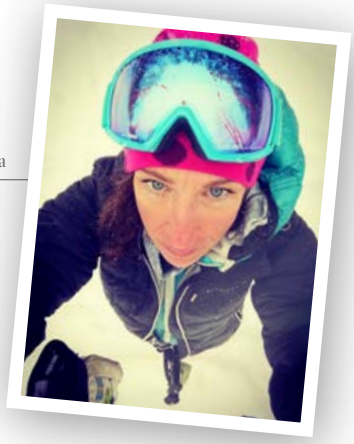

Adriana Michalka

Rád chodí s mamou na túry: „Sú to klasické trasy z turistickej mapy, ale oproti väčšine turistov je naše tempo vysoké, čas si neustále meriaš a prekonávaš sa.“ Letná klasika je pre neho vybehnúť z T. Lomnice na Lomnické sedlo, zo Smokovca na Hrebienok, či Slavkovský štít.

Lahôdka: Na Sedle bez trénera!

Čo má z Tatier najradšej v zime? „Je to Lomnické sedlo, tie chvíle, keď tam vyjdem sám bez trénerov. Lebo tí vás sledujú, potom analyzujú každý pohyb. Ale aj ja sa potrebujem občas spustiť a vychutnávať si ten pohyb na lyžiach len tak, bez zdanlivo žiadneho účelu,“ vyznáva sa.

Na zákazy rezignovala

K tomu v zime Maťo občas pridá aj skialpinistické túry. Teoreticky by mu Adriana mala takéto rizikové aktivity zakazovať kvôli prevencii zranení. „S jeho skateboardom, hokejom, futbalom, korčuľovaním som na také niečo už dávno rezignovala,“ smeje sa. Avšak rozmanitosť pohybu tréningu len prospieva.

Predpísaný pokoj

Po sezóne majú lyžiari „nariadené“ si od lyží oddýchnuť. Vtedy Maťo dobieha zameškané v škole v rámci individuálneho študijného plánu. Na Strednej športovej škole v Poprade má aj inšpiratívnych spolužiakov. Filipa Mešára tento rok napríklad draftovali do NHL.

Maťovi v jeho športových cieľoch držíme palce. Veď po bratoch Žampovcoch ide po dlhom čase o ďalšieho Tatranca so šancou zamiešať karty. Postupne sa chce dostať zo súťaží v Škandinávii najskôr do Európskeho a potom Svetového pohára.

Aby ste to robili naplno

Dúfame, že vás príbeh a myšlienky Adriany a Martina inšpirujú. Ak chceme v nejakej oblasti dosiahnuť vysoké méty, treba niečo obetovať, aby ste tú vašu vec mohli robiť naplno.

Lyžiarskeho života sa nasýti aj Maťov psík Bišón. Vyzerá, že ho to tiež celkom baví.

Známy lomnický detský stánok oslavuje 5. narodeniny

DEŤOM SA NECHCE Z DOBREJ HRAČKY VON

Okrem stálych atrakcií v DH deti čakajú občas aj rôzne špeciálne predstavenia.

Deti niekedy až plačú, keď musia opustiť brány edukatívnej herne Dobrá Hračka v Tatranskej Lomnici. Rodičia ich ale ľahko utíšia. Zaberá sľub, že sa s nimi ešte do Hračky vrátia.

„Ten čas rýchlo letí, človek si to ani nestíha uvedomiť," hovorí Marián Bizub pri informácii, že Dobrá Hračka je s nami v Tatrách už 5 rokov. Veď len nedávno sa s kolegom Mariánom Aštárym rozhodli pridať k Tricklandii, známej to smokoveckej trick-artovej galérii a digitálnej galérii Poliankovo tretie miesto na výrobu zážitkov. Tentoraz ale niečo špeciálne pre deti.

Pomôže aj pexeso

Podľa Mariána všetky tie prípravy a hodiny strávené v dielni pri zakladaní niečoho nového ale stáli za to. Dobrý pocit zažíva aj vo chvíli, keď vidí, ako sa deťom z Dobrej Hračky nechce odísť. „Občas vidím, ako je niektorým deťom až do plaču, keď majú odísť. Nechcú a nechcú, rodičia ich musia utešovať." Netreba sa ale báť. Zaberá sľub, že návštevu herne si môžu zopakovať. Alebo malý darček od tímu Dobrej Hračky v podobe pexesa.

Tento ohlas u detí prekvapil aj Mariánovu ženu Zuzanu: „Neverila som, že herňa ich „zoberie" až takto veľmi, ale človek sa z toho len teší."

Ako ich presvedčiť na túru?

Z trojice moderných galérií na trávenie voľného času v Tatrách sa práve do Dobrej Hračky vracia najčastejšie. Deti niekedy do herne, keď sú tu v Tatrách s rodičmi na dovolenke, vstúpia aj tri, či štyrikrát za týždeň. Tá je pre rodičov niekedy aj nástroj, ako svoje ratolesti zlákať na dospelácke aktivity. „Najmenším sa niekedy až tak nechce ísť na Zamkovského chatu, keď im ale povedia poďte a za odmenu večer skočíme do Hračky, ľahšie ich presvedčia," smeje sa Marián.

Chodia aj škôlkárske zájazdy

Tieto rozdiely v počte opakovaných návštev vyplývajú z povahy výstav každej galérie: „Do Tricklandie sa ľudia vrátia v ďalšej sezóne, keď pribudnú nové atrakcie, do Poliankova tiež pri obmene expozície. Dobrú Hračku má z povahy veci pre deti význam zopakovať si aj krátko po sebe." Do Hračky radi zavítajú aj škôlkárske skupinové výlety.

Na chvíľu lekári, mechanici, módni návrhári ....

Počas hodinky, alebo dvoch, ktoré zvyčajne trvá jeden vstup, deti trávia čas na rôznych tématických stanovištiach. Jedno ich zaujme viac a tak na druhý deň chcú zažiť ďalšie. Deti sprevádzajú animátori. „Som im za ich prístup vďačný, zišiel sa u nás dobrý tím. S deťmi to vedia a baví ich to," dodáva Marián.

Aké stanovištia deti v Dobrej Hračke čakajú?

Ordinácia, kde sa deti zahrajú na zdravotníkov, farmársky a stavbársky kútik. Deti sa môžu na chvíľu stať tiež hasičmi, módnymi návrhármi, archeológmi. V tom je Dobrá Hračka oproti iným herniam viac edukatívna. Deti sa niečo naučia, zároveň zažijú veľkú dávku zábavy.

Pred a po. Chátrajúcu budovu premenili Mariánovia na vľúdne miesto pre deti.

Dobrá správa

Túto zimu pribudla knižnica. K jej pridaniu inšpiroval fakt, že z obchodíka pri recepcii si deti najviac odnášajú práve knihy. „Kým iný tovar dopĺňame tak raz za tri mesiace, knihy musíme niekedy aj každý týždeň," hovorí Marián. Je to dobrá správa. Veď žijeme v dobe mobilov, keď deti často nevedia z obrazovky odlepiť zrak. V Lomnici našli na tento neduh účinný liek.

Pre dospelákov káva

Malej novinke sa potešia aj dospeláci, ktorí deti sprevádzajú. „V recenziách nám písali, že deti sa super vyhrali, ale tá káva mohla byť lepšia. My sme za podnety vďační, a preto vás u nás čaká nový kávovar."

Ak teda máte v rodine deti a ste v Tatrách, Dobrá Hračka vás rada privíta. Marián hovorí, že napriek všelijakým covidom a energo krízam, ktoré musia riešiť aj v ich troch galériách, ich to stále veľmi baví.

Na zimnú sezónu sa tím DH dobre pripravil. Maľovalo sa, „asfaltovalo" :).

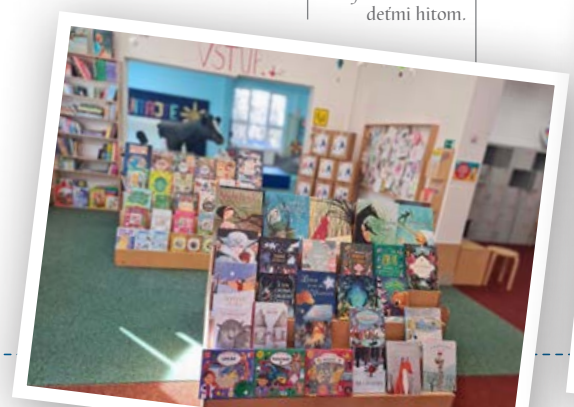

Knihy sa stali medzi deťmi hitom.

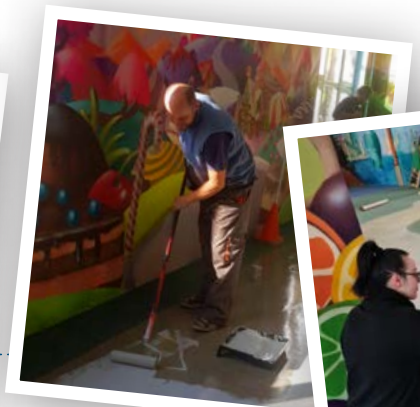

K projektu sa pripájajú umelci z celého Slovenska

V TATRÁCH VZNIKÁ VEĽKÝ ROZPRÁVKOVÝ LESOPARK

Dávid Maliňák a Henrieta Lokšová sa pustili do veľkého diela. S lesoparkom im pomáha aj kamarát Jožo Celušák.

Deti sa aj veľa naučia. Napríklad spoznať divé zvieratká.

Nudili ste sa niekedy po túre s deťmi? Chýbal vám nápad, kam ešte zájsť? Obohatiť čas strávený v Tatrách sa rozhodli kamaráti Henrieta Lokšová a Dávid Maliňák. V lokalite kemp v Tatranskej Lomnici dokončujú tématický lesopark.

Na mieste plnom rozprávok „makajú“ deň a noc s prípravami už niekoľko mesiacov. Hoci otvoriť plánujú až o pár mesiacov v júni, so zvedavosťou sme nevydržali a išli sa za nimi pozrieť. Čo nás v parku bude všetko čakať?

Každý deň sa niekto zastaví

„Nie ste jediní, každý deň sa u nás zastaví päť až šesť ľudí a pýta sa, čo to tu robíme,“ smeje sa Dávid. S Heňou zvedavcom všetko radi vysvetlia: „Tento záujem ľudí, keď nám zároveň povedia, že sa na park veľmi tešia, je pre nás veľkým povzbudením. Aj robota nám potom ide ľahšie.“

V lese ako z rozprávky

A tej je vskutku veľa. Veď pútavý tématický park musí byť rozmanitý. Poznáte to, aké to je vedieť zaujať dieťa? Základom myšlienky budúceho ***„Lesoparku Rozprávkovo Tatry“*** je skĺbenie až romanticky krásneho lesného prostredia plného stromov, machov, potôčikov s atrakciami pre deti.

Náučný a zábavný

Henrieta zdôrazňuje, že pôjde o náučný a zábavný park. „Keď dnes mnohé deti nepoznajú ani domáce zvieratá, chceme ich zoznámiť s faunou a flórou Tatier.“ A to lákavou formou obrázkov, štítkov s QR kódmi a najmä sôch. „Tie drevené sochy deti milujú, potvrdzuje sa nám to stále a stále,“ pokračuje Henrieta, ktorá má už niekoľko sôch pri chatkách Rozprávkovo na druhej strane cesty.

Na zvieratkách necháte oči

Azda sa tomu nedá ani čudovať. Čo sme mohli vidieť, detaily v dreve sú také verné, že sa zastavíte a pristihnete sa, ako sa na sochu toho a oného zvieratka pozeráte hodnú chvíľu. Tu sa dostávame k Dávidovi a jeho umeleckému prínosu do projektu. Na prekvapenie, umeniu sa začal venovať až v dospelosti. V detstve hral futbal, telesnú výchovu vyštudoval i na VŠ. „Keď som sa v jednom zápase zranil a pri liečbe som sa nejako nudil, kúpil som si prvé dláta a začal vyrezávať. Až ma to úplne chytilo,“ spomína.

Nebál sa modernej techniky

Ako takmer úplný samouk väčšine zručností sa naučil lekciami z Youtube. Tak našiel vlastnú cestu. „Kým väčšina slovenských rezbárov sa drží ručných nástrojov, mňa viac oslovili motorové píly a iné elektrické nástroje. Jednak ti dávajú rýchlosť v rezbe, ale najmä možnosť tvorby oveľa hlbších detailov,“ prezrádza jedno z tajomstiev svojho kumštu.

Prečo nie? Krásne sochy a šmýkačky môžu ísť dokopy.

V parku sú už inštalované desiatky sôch, ďalšie už Dávid nosí ako nápad v hlave.

Ondrej Kandráč s manželkou Erikou sa razom ocitli v rozprávke. Tatry miluje, stal sa krstný otec parku.

Dávid strávil počas leta a jesene s pílou v lesoparku stovky hodín, ďalšie ho ešte čakajú.

„Už sa to nedalo zastaviť"

Keď sa Dávid so svojimi sochami v roku 2014 objavil v televízii, všetko nabralo zvýšené obrátky. „Môj facebook zrazu v počte likeov explodoval, rovnako zákazky. Ľudia začali volať, odvtedy sa nezastavím," smeje sa. Mnohí majú záujem o plastiky svojej rodiny, či domácich miláčikov. Dávid pomáhal aj s výzdobou niekoľkých parkov pre deti. „Som šťastný. Robím teraz to, čo ma baví a viem uživiť rodinu," vyznáva sa.

Vyrezávanie naživo

Spoluprácu s Henrietou a vlastný tématický park vníma ako ďalší stupeň svojej tvorby. „Teším sa aj na „Live" vyrezávanie, keď sochu tvorím priamo pred jej záujemcom. Rovnako pri sochách v parku predpokladám, že stále ich budem pridávať a obmieňať." V lesoparku preto stále nájdete niečo nové a jedna návšteva nebude stačiť :)

Pridávajú sa herci, spevák, návrhárka, maliarka

Henrietu a Dávida teší, že k projektu sa spontánne pridávajú ďalší. Tatranka a módna návrhárka Sara Bilgin začala šiť šaty pre detské divadelné predstavenia, ktoré budú tiež súčasťou parku. Bábkoherečka Gabika Csinová si pod palec zobrala dramaturgiu divadla v Rozprávkove.

Jej syn, známy herec a spevák Karol Csino okrem divadla pomáha dokonca pri tvorbe sôch. „Málokto vie, ale Karol je vyslovený polyhistor aj v prírodopise. Vie rozoznať 250 vtáčích zvukov, dáva nám námety na sochy, Dávidovi pomáha pri rezbe s ich anatómiou," hovorí Henrieta.

V dreve dokáže Dávid zobraziť takmer všetko.

Krstný otec Ondrej Kandráč

Michalovská maliarka Lucia Chocholáčková zase pre lesopark vytvorila sériu omaľovánok. Svojím svojským, fantáziu prebúdzajúcim štýlom, takisto ozdobila maľbami stánky v parku. Do partie vstupuje i známy hudobník Ondrej Kandráč. „Málokto vie, že Ondro miluje Tatry a je tu takmer každý týždeň. Je krstným otcom lesoparku a tak aj jeho akýmsi ambasádorom, ktorý ho bude propagovať," vysvetľuje Henrieta.

„Nechceme prezradiť všetky chystané atrakcie, aby ostali i prekvapenia. Môžme ale ešte spomenúť štyri domčeky prasiatok zo známej rozprávky, vláčik pre deti, hobití brloh, 14-metrovú sochu veľkého Gorala, šmýkalky idúce cez sochy zvierat, vzduchovú trampolínu, ohnisko na opekanie so Siedmimi mesiačikmi. Je toho viac, veci budeme robiť postupne na etapy. Myslím, že nikdy neskončíme, že park budeme meniť neustále," hovorí Henrieta.

Dospelí a seniori

Zdôrazňuje, že kým deti sa na mieste vyšantia, dospelí si môžu oddýchnuť: „Pre nich chystáme sedenia na lesnej pláži pri potoku, lesné cestičky na upokojujúcu prechádzku. Na mieste už stojí API domček pre včeliu terapiu." Dvojica pripravuje aj niekoľko hotelov pre hmyz. „Tak ako nám pomáha les, chceme mu niečo vrátiť späť, podporiť jeho zdravie," dodáva Heňa. Seniorov bude čakať káva a koláčik za symbolickú nákladovú cenu. „Nie je to naša originálna myšlienka, ale veľmi sa nám zapáčila. Chceme im takto poďakovať a prilákať ich, aby ich život v Tatrách bol rozmanitejší."

Vyslovila nápad a o týždeň začali robiť

Ak teda chodíte cestou okolo „kempu" a nevedeli ste, čo to tam vyrastá, teraz máte lepšiu predstavu. Heňa s Dávidom sa neraz zasmejú, ako rýchlo sa do projektu pustili. „Keď mi Dávid robil jednu sochu čarodejníka, povedal, že by bolo krásne urobiť z nich pre deti tématický park," spomína Henrieta. Po týchto slovách sa jej o dva týždne podarilo prenajať pozemok. „Pritom ja som to utrúsil v zmysle, že možno o desať rokov a vidíte, teraz tu stojím s pílou," smeje sa Dávid.

Poháňa ho radosť v očiach detí

Henrietu inšpirovali cesty po svete, ale aj jej mikrozbierka drevených sôch rozprávkových bytostí pri spomínaných chatách Rozprávkovo: „Deti takéto veci milujú, ostávajú z nich unesené. Keď som toľkokrát videla tú radosť v ich očiach, povedala som si, musíme urobiť pre nich niečo väčšie." Dúfame, že sme vás navnadili. Vidíme sa pri otvorení parku v júni!

Lesopark Rozprávkovo bude lákavý v zime, aj v lete.

Dávid k práci s ľadom pričuchol pri ľadovom dóme na Hrebienku. V Rozprávkove chce mať okrem ľadových sôch aj klzisko.

TATRANCI NATOČILI UNIKÁTNY FILM O KOMORÁCH

„Moheli“: Hoci sa príbeh odohráva v Afrike, týka sa aj Tatier

Rišo a Martin sa poznajú od detstva.

Najskôr vidíte fascinujúce tropické lesy a koralové útesy ostrova Mohéli. Potom sa objavia zábery ničivých zásahov človeka do prírody, ktoré ohrozia i jeho živobytie. Na konci sa ale zjaví nádej a riešenie, ako z problémov von.

Takýto príbeh do jednej hodiny vtesnali dvaja tatranskí filmári Martin Kováč a Richard Krebs. Dokument „Moheli“ je zdanlivo najmä o afrických Komorách, v skutočnosti ale viac o prírode a človeku.

Gekon

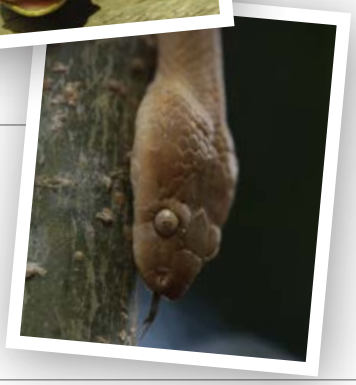

Zachytiť kamerou lykodriasa je obrovská vzácnosť. Tatrancom sa to podarilo.

Našťastie Tatry nie sú výnimočné len svojimi štítmi. Obývajú ich aj kreatívni ľudia. Keď tím Modrej Lanovky videl prvé ukážky filmu, jeho dynamiku a živé spracovanie, musel sa porozprávať s tvorcami. Nie len film samotný, ale zaujímavý je aj príbeh, ako sa natáčal.

S námetom prišiel Richard Krebs, Tatranec, ktorý žil 12 rokov v súostroví Komory pri Madagaskare. Áno, ten Rišo, o ktorého dobrodružnom živote na Mohéli sme tu písali v roku 2018.

„Počuj Martin, čo keby sme ….?

Pri návšteve Tatier sa opýtal svojho kamaráta a filmára Martina Kováča z Tatranskej Lomnice, či by ho „trocha“ nenaučil narábať s kamerou a či by vysnívaný film nenatočili spolu. Hoci mal Martin za sebou viac snímok, dokument odohrávajúci sa v trópoch ešte nerobil. „Aj preto, ale nie len, ma celý nápad nadchol a s Rišom sme si ťapli,“ spomína.

Akoby druhé štátnice

Chlapi to zobrali vážne. Naštudovali si širokú problematiku fauny a flóry ostrova Mohéli, ako aj fungovania tamojších ekosystémov a načrtli prvý scenár. Najskôr zachytia prírodu v jej plnej kráse. Potom sa pozrú na jej rany od človeka a skúsia ukázať liek.

„Cítil som sa ako na druhej vysokej, toľko textov v krátkom čase som už dávno tak do hĺbky neštudoval,“ smeje sa Martin. Vskutku ale bolo

Rišo Krebs vo filmovaní urobil veľký pokrok. Ako potápač si pod palec zobral podmorské scény.

Tým, že Richard hovorí komorským nárečím, „dostal" pred kameru mnohých ľudí. Inak by sa s Tatrancami miestni asi ani veľmi nebavili.

čo. Mohéli je domovom mnohých vzácnych druhov a endemitov. Nehovoriac o potrebe pochopiť vzájomné pôsobenie viacerých tropických ekosystémov.

Cez Etiópiu, Tanzániu a Mozambik do cieľa

Prišiel rok 2019 a deň D, Martin pristál na Komorách. Už to, že ho colníci na pol dňa zadržali kvôli jeho kamerám, dronu, statívom, naznačilo, že táto filmovačka nebude len taká prechádzka: „Báli sa, či nenesiem nejaké zbrane, ale všetko sa vysvetlilo." Prekonal aj „povinnú" rovníkovú chorobu plnú horúčiek a odvodňovania.

Rišova komorčina otvárala dvere

Martin sa zameral viac na snímanie lesov a zvierat, neskôr ľudí, Richard ako potápač zase na podmorský svet. Kľúčová sa ukázala Rišova znalosť komorského nárečia z Mohéli. „Tak sme sa dostali k mnohým ľuďom, ktorí by sa s cudzincami asi inak nerozprávali, už vôbec nie pred kamerou a k tomu aj o háklivých témach, ako možno oni sami ubližujú prírode," hovorí Martin.

Sám to zažil. Keď sa raz do džungle s kamerou vybral sám, muži s mačetami začali na neho kričať. „Nuž, otočil som sa a pomaly vytratil," hovorí. Aj táto príhoda zdôrazňuje výhodu, že Rišo prežil na Mohéli dlhé roky.

Martin nabehal s kamerou desiatky kilometrov.

Ako pred 70-imi rokmi u nás

Komorčania nie sú zvyknutí na turizmus a prvotné kontakty s cudzincami sa môžu zdať vlažné. Po mesiaci na ostrove sa ale zblížili aj s Martinom. Toho zaujal komunitný spôsob ich života: „To, čo sme mali na Slovensku pred 70-imi rokmi ale už vymizlo."

Napríklad, ak niekomu na ulici nepozdravil, vnímalo sa to veľmi zle. Práca, spoločenské a kultúrne vyžitie, pozeranie televízie, to všetko Mohélčania robia spolu v komunite, napríklad na ulici. „Tak, ako naši predkovia spolu tkali plátno, alebo sa zišli a spievali si," hovorí.

Radosť z lykodriasa!

Martin a Rišo začali s natáčaním v lesoch. Tam sa im podarilo niečo špeciálne. Kamerou zachytili vzácneho hada lykodriasa. „Krásne v pohybe, vo svojom habitáte, ako loví svoju obeť," opisuje Martin. Aby ste pochopili tú výnimočnosť, lykodrias je cieľom azda všetkých filmárov, ktorí pristanú v trópoch Indického oceánu, avšak máloktorí ho stretnú. Keď ukázali svoje zábery kolegom z Británie, ich pohľad prezrádzal veľa.

Ach, ten Ylang Ylang

Potom prišla azda najnáročnejšia časť natáčania. Zachytiť ničenie prírody a zistiť, ako ho miestni vnímajú. Príkladov žiaľ našli na ostrove dosť. Rozmáha sa tam napríklad pestovanie stromu Ylan Ylang, ktorého kvety na celom svete pridávajú do voňaviek a šampónov.

„Keď ho destilujú, potrebujú ho zohrievať na dreve, ťažbou dreva ale odlesňujú ostrov,

Veľkú časť filmu venovali rybolovu.

Rybár Zaki s tradičnou loďou loví chobotnice.

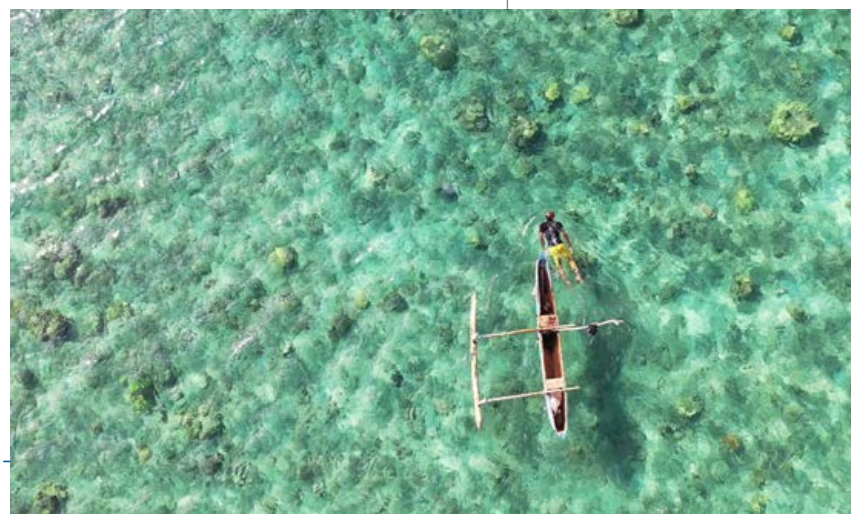

Martin práve natáča výrobu oleja Ylang Ylang.

Na Komorách zažil pravý komunitný život.
Na ulici sa spolu pracuje, aj spoločensky žije.

vďaka tomu zase vysychajú potoky, a nakoniec vymierajú aj živočíšne druhy" opisuje smutnú reťaz následkov Martin.

Začínajú chápať, ... dynamity nie.

Chránený nie je ani oceán. Niektorí rybári s vidinou veľkého úlovku hodia do vody dynamit. Tým ale na dlhé roky zničia populáciu koralov, ktorých útesy zase potrebujú ryby. „Tým, že ryby sú pre ostrovanov hlavným zdrojom obživy, ohrozujú aj samých seba. Našťastie, začínajú si uvedomovať, že si môžu privodiť aj hladomor."

Zachytili Rémyho projekt

Martina a Riša preto prišiel pri filmovaní podporiť aj minister regionálnej vlády. Súčasne stretli francúzskeho oceánografa Rémiho Garniera. Prišli im vhod jeho odborné vyjadrenia do filmu. „Predsa len nájsť na Slovensku dobrého oceánografa nie je ľahké," smeje sa Martin.

Rémi prišiel na Mohéli pomáhať pri záchrane populácie rýb. Na vybranom mieste v mori sa vytvorí takzvaná „morská rezerva." Všetkým rybárom sa povie, aby tam nelovili. Za určité obdobie počet rýb začne znova stúpať, potom sa rezerva premiestni na iné miesto.

Nemusia byť nezvratné

Prichádzame tak k tretej časti filmu, riešeniam. „Hoci sa môže zdať, že prírode sa už nedá pomôcť a škody sú nezvratné, riešenia existujú, len ich treba začať robiť," hovorí Martin. Aj tomuto účelu slúži film. Prebudiť vedomie ľudí, pomôcť uvedomiť si súvislosti a primäť ich konať.

Film pošlú aj do komorských škôl

Jedno z prvých DVD filmu tak poputuje na Komory. „Budú ho premietať v tamojších školách, komunitách, aby si ľudia uvedomili riziká ničenia prírody aj pre svoj vlastný život. Je to aj naše poďakovanie Národnému parku Mohéli, že nám dovolil natáčať na svojom území," vyznáva sa Martin.

Originálna hudba

Martin je rád, že v slovenskej mutácii filmu ako rozprávač vystupuje Peter Rúfus. Ďakuje bratovi Janovi Kováčovi, že pre film vytvoril originálnu hudbu. „Je to iné, keď vidíš scénu a hľadáš pre ňu hudbu, ako keď ju podľa scény zložíš," hovorí. Dodáva, že Mohéli ho filmársky posunul o krok dopredu.

Vidíš v ňom aj Tatry

Hoci sa v ňom neobjavia ani na sekundu, film je podľa Martina aj o Tatrách. Tak ako odlesňovanie kvôli Ylangu spôsobuje na Mohéli vysychanie riek, aj u nás má úbytok lesa rovnaký efekt. Tak ako na Komorách netopiere kalone trusom prenášajú semienka stromov, aj v Tatrách by bez orešnice prestali klíčiť mladé limby na mnohých nedostupných miestach. „Problémy z Mohéli, hoc v inej podobe a hĺbke, sú prítomné všade na svete. Našťastie aj riešenia," zakončuje Martin.

Film je už na ceste na viaceré enviro festivaly. U nás ho napríklad uvidíte na Ekotopfilme v Bratislave.

Text: Tomáš Tišťan. Foto: Archív Martina Kováča.

Farmár Abdou triedi plody stromu Ylang Ylang.

Ostrov Mohéli, tu prežil Rišo 12 rokov svojho života.

SLIEZSKY DOM PREZRÁDZA RECEPT NA VÝBORNÝ TEAMBUILDING

Tip, kam sa vybrať s kolegami za zážitkami do hôr

Peter András (vpravo) pomáha tímu z firmy Across ťahať sane.

Skúsia ho raz a potom sa vracajú znova a znova. To je pre manažéra Sliezskeho domu Petra Andráša dôkaz, že pri teambuildingoch asi niečo robia dobre.

Nás zaujímalo, v čom spočíva ten grif? Ako poskladať program tak, že ľudia na teambuilding nezabudnú a chcú si ho zopakovať?

Ciele teambuildingu sú všeobecne známe. Zažiť mentálny relax, resetovať únavu, nabiť baterky na generovanie nových nápadov a ďalšiu prácu, či o nič menej dôležité, stmeliť priateľstvá a väzby v tíme.

„VYUŽÍVAME TO NÁDHERNÉ, KDE SME."

Horský hotel Sliezsky dom stavil na autenticitu. „Využívame to nádherné výnimočné miesto, kde sme. V nadmorskej výške 1 670 metrov nad morom pri Velickom plese, hneď pod masívom Gerlachu," spresňuje Peter.

Podľa Petra programy ich teambuildingov sa tak točia všetky okolo hôr. To ale znamená množstvo vzrušujúcich možností! Tématicky ich viažu na všetky štyri ročné obdobia, pričom konkrétne zima je Petrovou srdcovkou. Už len preto, že na Sliezskom dome zvyknú mať kvôli polohe sneh už od novembra do apríla. A to veľa snehu, ktorý je krásny a biely.

LAVÍNOVÝ KURZ

Napríklad také lavínové kurzy sú pre ľudí obrovským zážitkom. Prečo? „Priamo zažijú sondovanie a vyhľadávanie svojich kamarátov, musia konať rýchlo a spolupracovať, aby ich zachránili. Navyše je to užitočné naučiť sa a do života praktické," hovorí Peter. Zima ale ponúka ďalšie možnosti.

SNEŽNICE, PSY, LEZENIE V ĽADE ...

Spoločné sánkovanie, jazda so snežnými psami, túry na snežniciach, zimné túry s horským vodcom, skialpinizmus, prednášky s horskými vodcami a chlapmi z Natureguiding, lezenie v ľade s certifikovanými inštruktormi. „Môžu to byť prírodné ľadopády v okolí, alebo zabezpečíme umelú ľadovú stenu pri hoteli. Tú si ľudia tiež vedia divoko užiť," hovorí Peter. Adrenalín, ak je také želanie, je na Sliezskom dome vo veľkom dostupný.

ŠTYRI HVIEZDIČKY, PRE PIATICH, ČI 90

Petrov tím vie pripraviť teambuilding pre 5 ľudí, ale aj pre 90. Počtu účastníkov prispôsobia program. Pri menšom počte je ním aj výstup na Gerlach s horským vodcom, alebo na ľadopády v okolí (Nevestin závoj, Sopeľ). Pri väčšom sa ukazujú populárne rôzne hry a športové aktivity v snehu. Pri tom všetkom využívajú nezvyklú kombináciu tatranskej, vyslovene divokej prírody a štvorhviezdičkového hotela s možnosťami, aké ponúka. Napríklad wellnes s výhľadom na skaly, ak sa pošťastí, aj kamzíkov a špičkovú gastronómiu známeho šéfkuchára.

Výzvou pri organizácii býva logistika kvôli počasiu. To sa vo veľhorách mení aj každých 5 minút. Úlohou Sliezskeho domu je zabezpečiť dopravu na hotel. Niekedy poslúžia snežné skútre, inokedy malé pásové vozidlá. Kto chce, môže si hore vyjsť na skialpových lyžiach. „Klient musí mať pocit, že sa o nás môže oprieť, že všetko zvládneme," dodáva Peter. Podľa neho tí, čo prídu na akciu prvýkrát, často ostanú prekvapení, čo všetko a v akej hĺbke zažijú.

Tu sa už vraciame k zhrnutiu receptu Sliezskeho domu na nezabudnuteľný teambuilding. Ponúknuť autentické a číre veľhory. Ak by ste chceli vedieť viac, kontaktujte Petrov tím, upresnia vám vaše ďalšie otázky.

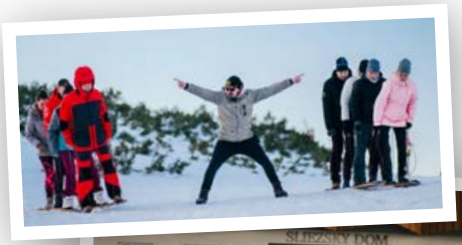

Radosť a stmelenie tímu vo veľhorách.

Lezenie v ľade je niečo špeciálne.

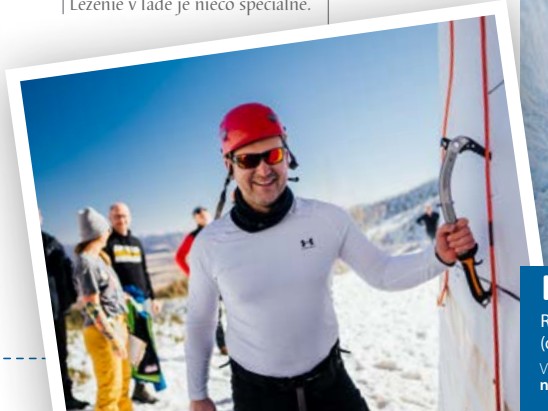

V kráľovstve snehu má jazda na saniach úplne inú príchuť.

Modrá Lanovka – Časopis, s ktorým zažívate Tatry na plný dúšok.
Redakčná rada: Tomáš Tišťan, Róbert Gálfy, Peter Simčák. Foto, ak nie je uvedené inak, Modrá Lanovka a archív respondentov.
(c) 2022. Kontakty: facebook.com/modralanovka; 0948-234-800; tomas.tistan@outlook.com / Design: Lukáš Mlynárik - ezeXiel
Vydavateľ: OZ Dobrý základ - FB, Tatr. Lomnica 125, 059 60 Vysoké Tatry, IČO 423 431 27; Modrá Lanovka / občasník / vydanie december 2022 / **náklad: 5 000ks** / porad. č.: 2 / Ročník 5 / NEPREDAJNÉ / *Pre návštevníkov a obyvateľov Vysokých Tatier bezplatne / EV 5604/17 / ISSN 2585-8394

Z cukrárskej kreativity vzniká aj plačúca torta.

SMOKOVEC OVLÁDLI KRÉMEŠE A MAKOVÁ TORTA

Pátrali sme, ako sa z koláčov stanú tatranské hity.

Obnáša to i hádky so šéfom, prísnosť pri výbere surovín, neustále učenie. Výsledok je ale sladký a stojí za to. Prinášame „zákuskový“ príbeh z kaviarne Huschwai.

Keď Vlado Mikolaj pred dvoma rokmi odkúpil od svojej sestry cukráreň, začal zmenou dizajnu, názvu a kávy. „Áno, chceli sme robiť aj dobré koláče, netušil som ale, že práve oni sa postupne stanú naším pomaly až najväčším hitom,“ hovorí o posledných trendoch zo svojej kaviarne Huschwai v centre Starého Smokovca. Z nájazdov milovníkov sladkostí sa teší.

Hľadaj za tým ženu

Zaujímalo nás, ako sa stane, že ľudia si obľúbia práve tento krémeš? Prečo sa v Huschwaii stáva topkou aj maková torta? Vlado tu dáva celý kredit svojej cukrárke Megi. Obnáša to aj pracovné hádky, ktoré pravidelne prehráva.

Pracovné „debaty“

„Megi ma tlačí do kúpy tých najlepších surovín, ja sa snažím ako šéf zachovať určitý ekonomický balans, ale ona si nakoniec vydobyje svoje,“ smeje sa. I v tejto zásade nenahrádzať suroviny lacnejšími náhradami tkvie jedna z príčin úspechu. „Ak dáš 36%-nú smotanu, zákusok ostane pevný tri dni, ak lacnejšiu 30%, večer to už na ňom vidíš,“ uvádza príklad. Megi to vysvetľuje ešte jasnejšie: „Akýkoľvek margarín na zákusku, alebo podobné náhrady menia zásadne chuť k horšiemu. A naopak, ak dáš tie najlepšie suroviny, chuť sa stáva výnimočnou a vábivou.“ Nakoniec tak vyhráva aj ekonomika, lebo ľudia sa na koláče opakovane vracajú.

Mascarpone a maliny

Pri makovej torte je v Huschwaii „gamechangerom“ podľa Megi špeciálne mascarpone a kvalitný malinový džem. Pri krémeši zase typický babičkovský recept, ale znova, pri použití tých najlepších surovín. Žiadne stužené palmové tuky!

Neustále experimentuje

Istí zákazníci Megi povedali, že kvôli jej krémešom prišli až z Bratislavy. „Zdá sa to drobnosť, ale mňa to neuveriteľne nabíja a motivuje,“ pokračuje. Máloktorý návštevník cukrárne si to uvedomí, ale práca cukrárky nekončí v prípravni. Podobne ako fotografi a iní kreatívci, aj Megi sedí doma nad online kurzami a na youtube sleduje najnovšie výtvory svetových špičiek. „Novinky, ak ma zaujmú, hneď skúšam a dám tam aj niečo svoje,“ vyznáva sa.

V Huschwaii koláče na mieru

Toto Megine nastavenie jej umožňuje pripravovať aj rôzne zákusky na mieru. Tie si ľudia želajú na oslavy narodenín, svadby, firemné posedenia a výročia. „S klientom komunikujeme, pošle fotky, akú má predstavu, alebo ja mu pošlem svoju. Tak zvolíme to najlepšie,“ vysvetľuje. Huschwai tak začal zákuskami zásobovať aj iné zariadenia. „O tom som snival. Myslím, že ideme dobrou cestou,“ hovorí Vlado.

Maková torta je v Hushwaii hitom.

Sladké chvíle po lyžovačke

Cukráreň Huschwai nájdete hneď vedľa reštaurácie Starý Šmakovec. „V reštaurácii sa hoduje, pije sa pivo, v cukrárni zase užíva život. Huschwai pokúša všetky tie vaše chuťové zmysly,“ opisuje Vlado gastronomický kontrast, ktorý ho fascinuje. Najradšej ľudia na sladké zájdu po túre, alebo teraz v zime po lyžovačke. Zákusok padne lahodne aj po náročnom pracovnom dni. „Ľudia chcú práve na dovolenke dopriať svojím chuťovým pohárikom. My sa snažíme ich túžby naplniť,“ zakončuje s úsmevom Vlado.

Foto: Marek Hajkovský

Pistáciová torta je tiež skvelá.

Krémeš podľa babičkinho receptu.

Tím, Vlado Mikolaj a cukrárka Megi.

Huschwai získal nedávno aj Národnú cenu za dizajn, je súčasťou výstavy Centra Dizajnu v Bratislave. Vďaka patrí agentúre Killkitsch, ktorá vytvorila aj interiér Starého Šmakovca.